

Doç. Dr Sema
Ülker Ayyıldız

Öğr. Gör.
Mehmet Günlük

Öğr. Gör. Senem
Nil Erbey

Muhasebe Öğretim Eleman- larının Uzaktan

Eğitim ve Uzaktan Muhasebe Eğitime Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma

Doç. Dr. M. Sema ÜLKER AYYILDIZ

İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi

Öğr. Gör. Mehmet GÜNLÜK

Öğr. Gör. Senem Nil ERBEY

Muğla Üniversitesi, Milas Sıtkı Koçman M.Y.O.

Özet

Bilgi, küreselleşmenin bir sonucu olarak, günümüz ekonomik koşullarının en önemli değeri haline gelmiştir. İşletmecilik biliminde, işletme faaliyetlerini raporlayan muhasebe sisteminin ürettiği bilgiler, bu bilgileri kullanıcılar açısından çok önemlidir. Muhasebe sisteminin güvenilir ve doğru bilgiler üretmesi, muhasebe eğitiminin etkisindedir. Muhasebe eğitimi, muhasebe meslek mensuplarının mesleki bilgilerini güncel tutma ve bu bilgileri kullanmayı sağlamalıdır. "Sürekli eğitim" anlayışının bir sonucu olarak bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de gittikçe yaygınlaşmakta olan uzaktan ve elektronik eğitim yöntemlerinin muhasebe bilimine uygulanması ve bu uygulamanın sonuçları üzerine muhasebe öğretim üyelerinin tutumlarını ölçmek bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Muhasebe eğitimi, uzaktan eğitim, uzaktan muhasebe eğitimi.

Abstract (The Attides of Accounting Academics on Distance Education and Distance Accounting Education)

As a result of globalization, knowledge has become the most important value of economic circumstances. In business sciences, the information produced by the accounting system from the business operations is significant for the financial statement users. Reliable and true information production by the accounting system is in the influence of accounting education. Accounting education should provide the accounting professionals with updating their professional knowledge and using this knowledge. As a result of continuing education conception, electronic and distance education approaches became widespread both in the world and in our country and the application of these approaches to accountancy knowledge and gauging the attitudes of the accounting academics on this Project compose the aim of this study.

Key Words: Accounting education, distance education, distance accounting education

1. Giriş

Bilgi, küreselleşmenin bir sonucu olarak, günümüz ekonomik koşullarının en önemli değeri haline gelmiştir.

İşletmelerle ilgili bilgi üreten ve toplumun her kesimine sağladığı yararlar nedeniyle pragmatik bir bilim olarak bilinen muhasebenin (Bilgin-oğlu, 1996) ürettiği bilgilerin değerini ise muhasebe sisteminin etkin çalışması belirlemektedir. Muhasebe bilgileri, bir işletme-nin ne kadar iyi veya kötü yönetildiğinin belirlenmesinde önemli bir gösterge oldu-ğundan (Bodner ve Hopwood, 1993), küre-sel ekonominin birer parçası olan ve top-lumun çeşitli kesimlerinde yer alan çıkar grupları bu bilgileri kullanarak karar alırlar. Çıkar gruplarının alacakları karar-ların amaca yönelik, bu kararların sonuç-larının da etkin olması için kullanılan bil-ginin doğru, güvenilir, kaliteli, karşılaştı-rılabilir olması ve zamanında üretilmesi gerekir ki bu da muhasebe örgütünün etkili çalışmasıyla mümkün olabilir. Muha-sebe sisteminin etkinliği çeşitli etmenlere bağlı olmakla birlikte, bunların en önemlisi olan, muhasebe meslek mensuplarının almış oldukları meslek öncesi ve alacakları meslek sonrası eğitim, her alanda olduğu gibi muhasebe biliminde de karşımıza çıkmaktadır.

İşletmelerin faaliyet gösterdikleri çevrede küresel rekabet ve küresel piyasa koşullarından kaynaklanan (Bayazıtlı ve Çelik, 2004) ve bilişim teknolojisindeki süreklili gelişmelerle desteklenen önemli de-ğişimler yaşanmaktadır. Bu de-ğişimler, işlet-melerin üretimden pazarlamaya bütün fonksiyonlarını etkilemekteyken, işletme-nin en önemli unsurlarından biri olan muhasebe bilgi sisteminin bu etkileşimin dışında kalmasının mümkün olmadığı görülmektedir.

Meslek mensuplarının bu yeni geliş-melere ayak uydurması ise mesleki bilgile-rini sürekli olarak güncellemeleri ve bu bilgileri kullanma kapasitelerine bağlıdır. Sürekli eğitim anlayışı ve bu anlayışın uygulamaları, bilgilerin güncelliğinin ko-runmasında en etkili yöntem olarak kar-şımıza çıkmaktadır. İletişim alanındaki gelişmelere paralel olarak “sürekli eğitim” anlayışının yaygınlaştığı günümüzde muhasebe eğitiminin de bu akımdan etkilendiği görülmektedir. Uzaktan eğitim

kamu ve özel sektörün çeşitli alan ve disiplinlerindeki eğitim problemlerini çöz-medeki düşük işletme maliyeti ve araçlar sunmakla birlikte, çalışmakta olan bireyler için kişisel ve mesleki gelişme, akademik ya da sertifika programlarına katılma gibi fırsatlar da yaratmaktadır. Böyle bir sistem veya eğitim programı içeriğinin, sağlam bir yapıya sahip olması gerektiği açıktır (Al ve Mardan, 2004).

Çalışmanın amacını, Türkiye’deki üni-versitelerde muhasebe dalında eğitim ve-ren öğretim elemanlarının, uzun yıllardan beridir Amerika ve Avrupa’da oldukça yay-gın uygulama alanı bulmuş olan uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimi yakla-şımına yönelik tutumlarını ölçmek ve her geçen gün daha fazla uygulama alanı bulan uzaktan eğitimin önemini vurgulamak oluşturmaktadır. Bu çerçevede Türki-ye’deki üniversitelerin muhasebe dalında eğitim veren öğretim elemanlarından elde edilen 54 anket üzerinden gerçekleştirilen araştırmada muhasebe öğretim elemanları-nın uzaktan eğitime ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik tutumları incelenmiştir.

2. Literatür

2.1. Uzaktan Eğitim Tanımları

Öğrencilerin demografik yapısındaki farklılıkların ve eğitimin günümüz şartla-rındaki öneminin giderek artması, eğitim kurumlarının ve öğrencilerin artan mali-yetleri gibi pek çok etkenin bir araya gel-mesinin sonucu olarak üniversiteler, aka-demik ve yönetim anlayışlarında belirli de-ğişiklikler yapma ihtiyacı duymaktadırlar. Bu duruma çözüm olarak ise gerek yurtiçi gerekse yurt dışı pek çok okul geleneksel olmayan akademik programları aktif olarak araştırmakta ve uygulamaya koy-maktadır (Ellis, 1999). Geleneksel olmayan akademik programların başında ise iletişim yöntemlerindeki gelişmelerle sürekli gün-cellenen uzaktan eğitim yöntemleri gel-mektedir. Uzaktan eğitime ait yapılan ta-nımlar incelendiğinde Kaliforniya Uzaktan Öğrenim Projesi (CDLP) uzaktan eğitimi; “Uzaktan eğitim programı öğrenci

ile eğitsel kaynaklar arasında bağlantı kurarak eğitimi gerçekleştiren bir sistem” olarak tanımlarken, Birleşik Devletler Uzak-tan Öğrenim Birliği (USDLA) ise “uydu, video, audiografik, bilgisayar, çoklu ortam teknolojisi gibi elektronik araçların yardımıyla, eğitimin uzaktaki öğrencilere ulaştırılmasıdır” olarak tanımlamaktadır. Ülkemizde bu konuda yaptığı çalışmalarla tanınan Aytekin İşman **Uzaktan Eğitim** isimli kitabında uzaktan eğitimi, öğretmen ve öğrencinin farklı yerlerde, farklı zamanlarda öğrenme-öğretme ilişkilerini iletişim teknolojileri veya posta ile gerçekleştirdikleri bir eğitim sistemi olarak tanımlar.

Uzaktan eğitim hizmeti sunan eğitim kurumlarının sayısının artmasıyla birlikte pedagojinin çalışma konuları da değişmiş (Burke, 1998) bu durum Amerikan İleri İşletme Okulları Birliği (AACSB) yöneticisi ve akreditasyon yöneticisi Milton R. Blood tarafından “...teknoloji, kampus tabanlı pedagojinin çoğuna şekil değiştirtmektedir.” şeklinde ifade edilmiştir (AACBS, 1999). Geleneksel eğitim; öğretmen ve öğrencinin aynı yerde, aynı zamanlı ve yüz yüze bir eğitim sunarken, uzaktan eğitim uygulaması ile geleneksel sınıf-sanal sınıf ayrımı oluşmuştur. Geleneksel eğitim yöntemi ile uzaktan eğitim yönteminin karşılaştırılması Tablo 1’de yapılmıştır.

Tablo 1: Geleneksel Sınıf-Sanal Sınıf Karşılaştırması

Eğitim Yöntemi	Geleneksel Sınıf	Sanal Sınıf
Ders Yeri	Kampus	Website
Ders Malzemesi	Ders kitabı	Ders kitabı, CD-ROM,online kaynaklar
Ders İşleme Yöntemi	Öğretim elemanın sunumu	Online ders notları ve sunumlar
Ders Akışı	Yüz yüze etkileşim	Whiteboard, grup tartışmaları, sanal ders tanıtımları, sohbet odaları, tartışma odaları ve elektronik posta
Görevler/projeler	Yazılı belgelerin ve disklerin elden teslimi	e-posta ekleyerek veya web formlarıyla postalayarak
Öğrenciyi değerlendirme	Sınıf içi sınavlar ve derse katılım	Online sınavlar, sohbet odasına/tartışmalara katılım

Kaynak: Motiwalla, L., Tello, S., 2000. “Distance Learning on the Internet: An Exploratory Study”, The Internet and Higher Education, Vol 2(4), pp 253-264

2.2. Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Eğitimin okul ya da bilgi kaynağından farklı bir yerde yapılması olan uzaktan eğitimin geçmişi, akademik ve toplumsal fayda amaçlı enstitülerin posta ile yazışma şeklinde sundukları kursların başladığı 19. yüzyılın sonlarına dayanır (Baer, 1998). Teknolojinin ilerlemesine paralel olarak telefon, radyo, radyo yayınlı, kablolu ya da uydu bağlantılı televizyon; ses bantları, video bantları ve video diskleri; ses ve video konferansları, PC yazılımları, CD-ROM’lar gibi iletişim araçlarının kullanıldığı uzak-tan eğitim yöntemlerinde geline son nokta internet yardımıyla yapılan web tabanlı uzaktan eğitimidir. Amerika Birleşik Devletlerin’

nde uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi Tablo 2’de, bu yöntemlerin birbirlerine göre sahip oldukları üstünlükler ise Tablo 3’de gösterilmiştir.

2.3. Uzaktan Eğitimin Çeşitleri

Bu iletişim araçlarının kullanıldığı uzaktan eğitim yöntemlerini temel olarak ikiye ayırmak mümkündür (İşman, 1998). Bunlar öğretici ve öğrenenin eş zamanlı etkileşimde bulunmadığı tek yönlü (asenkron) ve öğretici ve öğrenenin eş zamanlı etkileşimde bulunduğu çift yönlü (senkron) iletişimle verilen uzaktan eğitim türüdür.

2.4. Uzaktan Eğitimin Faydaları ve Sakıncaları

2.4.1 Uzaktan Eğitimin Faydaları:

- Maliyette tasarruf sağlanması,

- Zamandan ve mekândan tasarruf sağlanması,

Yıllar	Özellikler	Dönüm Noktası
1700-1900	<ul style="list-style-type: none">• Ders malzemelerinin gönderilmesi için postanın kullanılması	Amerika Birleşik Devletleri posta sisteminin kurulması
1920-1960	<ul style="list-style-type: none">• Mektupla eğitim• Mektupla eğitim için radyo ve TV'den faydalanma	Yüksek eğitimde mektupla haberleşmenin kullanılması Devletin, öğrencilerin okullara gitmesini gerektiren yasaları çıkarması Orduda mektupla eğitim yönteminin kullanılması
1970-1980	<ul style="list-style-type: none">• Daha önceden kaydedilmiş video kayıtlarının kullanılması• Kasetlerin kullanımı• “Birikimlerin” kullanımı• Belli TV kanallarındaki yayınlar-daha çok araştırma ve bilimdeki bilgi paylaşımında kullanıldı	
1980-1990	<ul style="list-style-type: none">• Telekonferans yöntemi	www haline gelen Arpanet'in çıkması
1990'den günümüze	<ul style="list-style-type: none">• Video konferans yöntemi• Daha ucuz video kaydediciler• K-12 öğrencileri için kablolu ağ bağlantıları ile programlar yapılması• Daha fazla televizyon programları• Daha ucuz bilgisayarlar• Teknolojiye daha fazla erişim• Sınıflarda internet bağlantısı• Uzaktan eğitimin kullanıldığı eğitim kurumları ve işletme sayısındaki artış• Bilgisayar tabanlı-destekli eğitim• Senkron ve asenkron iletişim	World Wide Web'e hakimiyet Kablosuz teknolojinin çıkması Üniversitelerden ve özel sektörden daha fazla finansal destek

- Sınıf ortamında olabileceğinden daha çok kişiye erişilebilmesi,
- Evinden dışarı çıkmayanların (özürlülerin) eğitim alabilmesi,
- Eğitim verimliliğinde artış sağlanması,
- İşitsel ve görsel tasarımlar yoluyla öğrenmede artış sağlanması,
- Bilgi ve birikimlerin paylaşılmasına olanak sağlanması,
- Kesintisiz ve sınırsız eğitim imkânı vermesi,
- Kişilerin gelişimlerinin takip edilip, değerlendirilmesi,

- Eğitim ve öğrencinin farklı mekânda olmasına rağmen Internet aracılığıyla tek veya çift yönlü iletişim kurmasının sağlanması.

2.4.2. Uzaktan Eğitimin Sakıncaları

Uzaktan eğitimin sayılan yararlarının yanı sıra bazı sınırlılıkları da vardır. Bunlar:

- Öğrenme ortamlarında önemli görülen yüz yüze etkileşim ortam ve olanakları,
- Öğrenme sürecinde karşılaşılan öğrenme güçlüklerinin anında çözülmesi

memesi ve bu durumun ardından gelişebilecek sıkıntılar,

- Anında yardım görememe ve sorunun giderilmemesinden

kaynaklanan gelişimi,

davranışların

Tablo 3: Uzaktan Eğitim Teknolojilerinin Karşılaştırılması

Uzaktan Eğitim Teknolojileri ve Erişim (dağıtım) Teknolojilerini Birleşimi	Erişim (Dağıtım) Teknolojilerinin Karakteristiği					
	Esneklik		Erişim Hızı	Yüksek Kaliteli Materyal	İleri Düzeyde İnteraktif Erişim	Kurumsal Değişken Maliyet Yaklaşımı
Zaman	Yer					
BİRİNCİ NESİL						
Mektupla Öğretim Basım	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır
İKİNCİ NESİL						
Çoklu Medya Modeli Basım	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır
Ses kaseti	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır
Görsel/kaset	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır
Bilgisayar Temelli Öğrenim	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır
İnteraktif Video (disk ve teyp)	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır
ÜÇÜNCÜ NESİL						
Tele Öğrenim Modeli	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Hayır
Sesli Telekonferans	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Hayır
Video konferans	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Hayır
Sesli Grafik İletişimi	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Hayır
Eğitsel TV/Radyo Yayını ve Sesli Telekonferans	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Hayır
DÖRDÜNCÜ NESİL						
Esnek Öğrenme Modeli	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Online etkileşimli Çoklu Medya (IMM)	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
İnternet Temelli www erişimli Kaynaklar	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Bilgisayar Temelli İletişim	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
BEŞİNCİ NESİL						
İleri Esnek Öğrenme Modeli	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
On-line İnteraktif Çoklu Medya (IMM)	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
İnternet Temelli www Erişimli Kaynaklar	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Otomatik Cevaplamalı Bilgisayar Temelli İletişim Sistemlerinin Kullanımı	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Kampüsten Süreç ve Kaynaklara Erişim	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet

- Kendi kendine çalışma alışkanlığı olmayan ve bu yeteneğini geliştirme-miş bireyler için planlama zorluğu,
- Çalışan bireylerin kendine ayıracakları vakitte ders çalışma zorunluluğu,

- Laboratuvar, atölye gibi uygulama ağırlıklı konuların işlenmesindeki sınırlılıklar,
- Öğrenci sayısındaki fazlalık nedeni ile iletişimdeki sınırlılıklar.
- Örgün öğretime devam etmenin öğrenciye kazandıracığı kültür ve sosyalleşmeden mahrum olmak.

Bu dezavantajların belki de en önemlisi, örgün öğretime devam etmenin öğrenciye kazandıracığı kültür ve sosyalleşmenin uzaktan eğitimle sağlanamamasıdır. Günümüzdeki uzaktan eğitim uygulamaları hala kampüste öğrencilerle yardımlaşma içinde olan akademik ilişkileri ve öğrenciler arasındaki yardımlaşma ve arkadaşlık ilişkilerini- ki bu ilişkilerin faydasının ölçümü, test sonuçlarının ölçümü kadar kolay olmasa da kariyer ve kişisel başarı için çok önemlidir- sağlayamamaktadır (Baer, 1998). Brown ve Duguid'in 1996 yılında yaptıkları çalışmalarında belirttikleri gibi:

*“üniversite bitiren kişiler sadece şeyleri değil insanları da bilirler. Sadece akademik gerçekleri değil dünya ile ilişki kurmadaki sosyal stratejileri de bilirler. Güvenilir dostluklar ve sosyal yapılar eğitimciler tarafından verilemez. Eğitimciler dostluk ve sosyal ilişkilerin değeri ile ilgili eğitim verirler.”*¹

Uzaktan eğitimde hedef kitle çok değişik özellikler taşımaktadır. Yetişkinler, gençler ve çocuklar; deneyimleri, gelişme evreleri, güdülenmeleri, öğrenme istekleri ve kendilerini yönlendirmeleri açısından ele alınarak eğitilmelidir. Uzaktan eğitim ile her düzeyde ve yaşta istekli tüm öğrencilere hizmet götürülmektedir. Uygulamalarda, okuma-yazma, ilk, orta, meslek okulu, yetişkinler eğitimi, ön lisans, lisans

ve lisans üstü öğretim yapılmaktadır. Uzaktan eğitimi düzenleyenler, hedef kitlenin kişisel öğrenme biçimlerini, yeni bilgi ve beceri edinmedeki bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurmalıdır.

2.5. Türkiye’de Uzaktan Eğitim

Türkiye’de ise uzaktan eğitimin geçmişi çok yeni olmamakla birlikte uzaktan eğitim programlarının toplum içinde yeterince saygınlık görmemesi ve birtakım teknik problemler sebebiyle (Al ve Mardan, 2004) uzaktan eğitimde istenen seviyeye henüz ulaşamamıştır. Ülkemizde genç nüfusun sürekli artışına bağlı olarak akademik derece programlarına olan talep, bu yönde yaratılabilen arz’dan her zaman fazla olmuştur. Ön lisans ve lisans düzeylerindeki talep fazlası “açık eğitim” programlarına yöneltmek istense de, büyük ölçüde, örgün eğitimle arasında yaşanmakta olan “saygınlık farkı” nedeniyle, bu fazlalık yeterince giderilememiştir (Karasar, 2004). Tüm bu olumsuzluklara rağmen uzaktan eğitimin gücünü keşfederek bu konuda gerekli çalışmaları yapmış ve uzaktan eğitim konusunda ülkemizde gerek bireysel gerekse sunucu olarak bir yere gelmiş üniversiteler ile bu üniversitelerin yürüttükleri uzaktan eğitim projelerinin bir listesi Tablo 4’te verilmiştir.²

Tablo 4 : Türkiye’de Uzaktan Eğitim Programına Sahip Üniversiteler

Üniversite	Program Adı	URL
Ahmet Yesevi Üniv. Anadolu Üniversitesi	Türtep	www.yesevi.net
Anadolu Üniversitesi	e-MBA	www.emba.anadolu.edu.tr
Anadolu Üniversitesi	Açık Öğretim Fakültesi	www.aof.anadolu.edu.tr
Anadolu Üniversitesi	Bilgi Yönetimi Önlisans Programı	www.bilgi.aof.edu.tr
İTÜ	UZEM	www.uzem.itu.edu.tr
ODTÜ-IDEA	Asynchronous Internet Education	www.idea.metu.edu.tr
ODTÜ-Online	METU Online	www.online.metu.edu.tr
ODTÜ-Informatics	Informatics Online-Master of Science Prog	www.ion.ii.metu.edu.tr
ODTÜ-DIL	DIL (Distance Interactive Learning)	www.dil.metu.edu.tr
Bilgi Üniversitesi	e-MBA	www.bilgiemba.net
Beykent Üniversitesi	UTEM	www.beykent.edu.tr
Ankara Üniversitesi	ANKUZEM	www.ankuzem.ankara.edu.tr
Ankara Üniversitesi	TÖMER	www.tomer.ankara.edu.tr

Ankara Üniversitesi	TESMER	www.tesmer.org.tr
Selçuk Üniversitesi	SUZEP	www.selçuk.edu.tr/suzep
Boğaziçi Üniversitesi	BÜYEM	www.buyem.boun.edu.tr
Sakarya Üniversitesi	İnternet Destekli Öğretim	www.ido.sakarya.edu.tr

- ¹ Bu ifadenin orijinal hali “people leave college knowing not just things, but knowing people, and knowing not just academic facts, but knowing social strategies for dealing with the world. Reliable friendships and complex social structures aren’t picked up through lectures, but they give an education much of its value.”
- ² Bu sayı, YÖK’ün 5/8/2005 tarihli web sayfasındaki listesinden alınmıştır.

Tablo 4 incelendiğinde ülkemizdeki 79 üniversiteden 10 tanesinin uzaktan eğitim yöntemini kullanarak eğitim verdiği görülmektedir. Bu üniversitelerin içinde çağdaş anlamda uzaktan eğitim modeli ile yükseköğretim yapan ilk kurum Anadolu Üniversitesi’dir. İstanbul Teknik Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Beykent Üniversitesi, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Bilgi Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Harran Üniversitesi uzaktan eğitim modelini bireysel ya da sunucu olarak uygulamaya başlayan diğer üniversitelerimizdir.

Dünya’daki ve ülkemizdeki uzaktan eğitim uygulamaları incelendiğinde üniversitelerin mesleki hizmet-içi eğitim, akademik derece (Lisans, Yüksek Lisans, Doktora) ve sosyal amaçlı özel programlar gibi amaçlarına yönelik eğitim programları düzenledikleri görülmektedir (Karasar, 2004). Yukarıda sayılan amaçlara yönelik uzaktan eğitim programlarının uygulandığı alanlardan bir tanesi de muhasebedir.

2.6. Uzaktan Muhasebe Eğitimi

Uzaktan ve elektronik eğitim biçimleri; “sürekli eğitim” anlayışının bir sonucu olarak bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de hızla yaygınlaşmaktadır. 20. Yüzyılın ortalarından bu yana muhasebe eğitiminin nasıl olması gerektiği ulusal ve uluslararası platformlarda tartışılmakla beraber henüz tam bir fikir birliğine ulaşılamamışken (Mugan ve Akman, 2004), öğretmen ve öğrencinin eğitim süreci boyunca birbirinden fiziksel

olarak ayrı mekanlarda bulunduğu bir öğretim yöntemi olan uzaktan eğitim (Barker ve Holley, 1996) işletme eğitimi veren okullar arasında gittikçe rağbet görmeye başlamış (Albrecht ve Sack, 2000) ve pek çok okulun uzun vadeli stratejisinde yer almaya başlamıştır (Allen ve Seaman, 2006). Amerika’daki işletme yönetimi ve muhasebe programlarının akreditasyonu konusunda faaliyet gösteren İleri İşletme Okulları Birliği (AACSB)’nin 1999 yılındaki raporuna göre uzaktan eğitim programları, Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Bölümünün bu konudaki istatistiki verilerini güncelleştire-meyeceği kadar hızlı çoğalmaktadır (Burke, 2001). Çin’in 1998 yılında 4 üniversitede başladığı uzaktan eğitimde geldiği nokta ise 2005 yılı rakamlarıyla 68 üniversite olarak belirtilmiştir (Chen ve Guo, 2005).

Özellikle Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa’da oldukça fazla uygulama örneği olan uzaktan muhasebe eğitiminin ülkemizdeki örnek sayısı ise oldukça azdır. Anadolu Üniversitesi, Bilgi Üniversitesi, Ahmet Yesevi Üniversitesi sahip oldukları lisans ve yüksek lisans programları vasıtasıyla uzaktan muhasebe eğitimi verirken, Ankara Üniversitesiyle TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi)’in muhasebe meslek stajına hazırlananlara yönelik ortaklaşa hazırladıkları uzaktan eğitim paketi ise, mesleki amaçlı programa örnek olarak verilebilir.

3. Araştırmanın Amacı, Yöntemi ve Bulgular

3.1. Amaç

Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa başta olmak üzere pek çok ülkede oldukça geniş uygulaması olan ve gün geçtikçe daha da yaygınlaşan uzaktan eğitimin günü-müzdeki önemini vurgulamayı ve Tür-kiye'deki mevcut üniversitelerde muhasebe dalında eğitim veren öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik tutumlarının ölçülmesini amaçlayan bu keşifsel çalışmada Muhasebe öğretim elemanlarının uzaktan eğitime yönelik tutumları nasıldır? ve Muhasebe öğretim elemanlarının uzaktan muhasebe eğitimine yönelik tutumları nasıldır? sorularına cevap aranmıştır.

3.2. Veri Toplama ve Araştırma Evreninin Özellikleri

Tanımlayıcı bir nitelik taşıyan bu araştırmayla muhasebe öğretim elemanlarının uzaktan eğitime ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini Türki-

ye'de faaliyet gösteren devlet ve vakıf üniversitelerinin ilgili fakülte ve yüksek-
okullarında çalışan muhasebe öğretim üye ve elemanları oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem alma yoluna gidilmemiş ve tüm evrene ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda üniversitelerin, web adreslerine girilerek bu üniversitelerin ilgili fakülte ve yüksekokullarında çalışan muhasebe öğretim elemanlarının e-posta adreslerine ulaşılarak bu adreslerden oluşan veri tabanı hazırlanmıştır. Veri tabanında yer alan 474 adet öğretim elemanın e-posta adreslerine veri toplama aracı olarak anket bilgisi gönderilmiştir. Bu amaçla; <http://iibf.erciyes.edu.tr/semaulker/ue> olarak hazırlanmış web sitesinde anketin cevaplandırılması dört ay kadar beklenmiştir. Gönderilen anketlerin 54 adedine cevap verilmiş, araştırmada kullanılan veriler de bu anketlerden alınmıştır. Anketlerin geri dönüşüm oranı %11,4'tür. Araştırma evrenine ait demografik verilerle ilgili frekans değerleri Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Araştırma Evreninin Demografik Özellikler

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)
Erkek	38	70,4
Kadın	16	29,6
Unvan	Frekans	Yüzde (%)
Prof.Dr.	4	7,4
Doç.Dr.	7	13
Yrd.Doç.Dr.	11	20,4
Öğr.Gör.Dr.	2	3,7
Araş.Gör.Dr.	2	3,8
Öğr.Gör.	20	37
Araş.Gör.	8	14,8
Yaşı	Frekans	Yüzde (%)
24-30	17	32,10
31-37	22	41,50
38-44	6	11,30
45-51	5	9,40
52 ve üstü	3	5,70
Çalıştıkları Üniversitede Uzaktan Eğitim Var mı?	Frekans	Yüzde (%)
Evet Var	3	5,6
Hayır Yok	51	94,4
Uzaktan eğitime geçiş çalışması yapılıyor mu?	Frekans	Yüzde (%)
Evet Yapılıyor	8	14,8
Hayır Yapılmıyor	46	85,2

Uzaktan Eğitim Bilgisi	Frekans	Yüzde (%)
Evet Var	43	79,6
Hayır Yok	11	20,4
Uzaktan Eğitimle Ders Verme	Frekans	Yüzde (%)
Evet Verdim	5	9,3
Hayır Vermedim	49	90,7
Toplam Geçerli Cevap	54	100

3.3. Değişkenlere İlişkin Ölçekler

Bu çalışmada kullanılan tüm değişkenler, istatistiksel güvenilirliği farklı çalışmalarında test edilmiş ölçekler kullanılarak elde edilmiştir ve 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ankete cevap veren öğretim elemanının demografik özelliklerini ve uzaktan eğitim bilgisini ölçmeye yönelik sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde öğretim elemanlarının uzaktan eğitime, üçüncü bölümde uzaktan muhasebe eğitimi-ne, dördüncü bölümde de kendilerinin uzaktan eğitim sırasında gösterecekleri tutumu ölçmeye yönelik, 5'li likert ölçeğinden oluşan ve 1: kesinlikle katılmıyorum ile 5: kesinlikle katılıyorum şeklinde derecelendirilen tutum ölçeği kullanılmıştır. Tutum ölçeğinin 30 sorudan oluşan ikinci, 10 sorudan oluşan üçüncü ve 10 sorudan oluşan dördüncü bölümlerinin hazırlanmasında Horzum (2003) ile Süer ve arkadaşlarının (2005) yaptıkları çalışmalarda kullandıkları ölçeklerden yararlanılmıştır. Söz konusu çalışmalarda kullanılan ölçeklerde yer alan ifadelerin bazıları olduğu gibi alınmış bazıları ise bir takım ilavelerle muhasebeye uyarlanmak yoluyla geliştirilmiştir.

Ölçek, konunun uzmanı öğretim üye ve elemanlarının görüş ve değerlendirmelerine sunulup değerlendirildikten sonra, gelen öneriler doğrultusunda bazı maddeler ölçekten çıkarılmış, bazı maddeler ise yeniden ele alınarak düzenlenmiş ve ölçeğe son şekli verilmiştir.

Cevaplanarak geri gönderilen formlardaki veriler SPSS paket programına aktarılarak frekans, faktör ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır.

3.4. Faktör Analizleri

Değişkenlere ait faktör yapısını ortaya koymak için keşifsel faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi – aynı yapı ya da niteliği ölçen değişkenleri (Büyüköztürk, 2002) en az bilgi kaybıyla (Nakip, 2003) bir araya toplayarak ölçmeyi az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan bir istatistiksel tekniktir (Büyüköztürk, 2002) – uygulaması ile ölçeğin tek ya da çok faktörlü olup olmadığı araştırılmıştır.

Toplanan veriler üzerinde Temel Bileşenler Analizi tekniği ile ölçeğe ait alt faktörleri belirlemek için varimax dik döndürme yöntemi kullanılmış, alt kesme noktası olarak da 0.40 alınmıştır. Aşağıdaki tablolarda faktör analizi sonuçları görülmektedir. Tablo 6'da muhasebe öğretim elemanlarının uzaktan eğitim tutumlarına yönelik faktör yükleri verilmiştir. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarını ölçmek için oluşturulan 30 soruluk ölçeğin varimax faktör analizine tabi tutulması sonucu, faktör yapısını bozan ve faktör yükleri düşük olan 3 sorunun çıkarılması ile en uygun sonuca ulaşılmıştır. Analiz sonucu, uzaktan eğitime yönelik sorular, güven verme, fırsat sağlama, sosyalleşme, fiziksel imkan, motivasyon, yenilik, saygın bulma ve çağdaş bulma olmak üzere 8 faktöre yüklenmiştir.

Daha sonra güvenilirliğin bir göstergesi olarak α iç tutarlılık katsayısı (Cronbach's α) hesaplanmış ve Nunnally'nin 1965 yılındaki çalışmasında belirttiği 0,65 sınırını aşan değerler güvenilir olarak kabul edilmiştir. Ancak Tablo 2'de görüldüğü gibi 6. ve 7. faktöre ait Cronbach'ın α değeri 0,65'den oldukça düşük çıkmıştır. Bu sonuç ise bu faktörlerin yeterince güvenilir olmadığının ve bu faktörlere ait daha güvenilir ölçeklerin geliştirilmesi gerektiğinin bir göstergesidir.

Tablo 7’de öğretim elemanlarının uzak-tan muhasebe eğitimine yönelik tutumlarına ait sorulara ait faktör analizi sonucuna yer verilmektedir. Uzaktan muhasebe eğitimine yönelik tutumları ölçmeye yönelik 10 soru, yapılan faktör analizi sonucu güven ve yenilikçilik olmak üzere iki faktöre yüklenmiştir. Faktörlere ait güvenilirlik katsayıları, sınır değer olan 0,65’den yüksektir (bkz. Tablo 7).

Ankete katılan öğretim elemanlarının uzaktan eğitimle ilgili düşüncelerine ait sonuçlar Tablo 8’de verilmiştir. Buna göre, uzaktan eğitimi çağdaş bir yöntem, bireylerin eğitim yoksunluğunu ortadan kaldıracak bir yaklaşım ve kitlelere ulaşmak için büyük bir güç olarak gören,

uzaktan eğitimin klasik eğitim yönteminden pek de farklı olmadığını düşünen ve uzaktan eğitimle ilgili araştırma ve yayınları izlemekten zevk alan öğretim elemanları; uzaktan eğitim ile nitelikli sonuçlar alınması konusunda ciddi endişelere sahiptirler. Yine anketi cevaplayanlara göre uzaktan eğitim programlarını ticari bulan ve bu sebepten dolayı da uzaktan eğitimle alınan diploma-ları saygın bulmayanların sayısı da oldukça fazladır. Oysa gelişmiş ülkelerde oldukça yaygın uygulama alanı bulan uzaktan eğitimle ilgili bizim ülkemizde bu şekildeki endişelerin sebeplerinin bundan sonraki çalışmalarla incelenmesi yararlı olacaktır.

Tablo 6. Muhasebe Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitime Bakış Açılarının Faktör Analizi Sonuçları

Uzaktan Eğitime bakış faktörleri ve sorular	Faktör Yüğü	Eigenvalue	Varyans (%)	α	Ortalama
F1: Güven verme	9,438	32,546	0,887	3,36	
S 20	,768				3,81
S 25	,541				3,71
S 27	,664				3,44
S 28	,770				3,46
S 29	,784				3,20
S 30	,594				3,11
S 31	,704				3,27
S 40	,626				2,94
F2: Fırsat sağlama	2,738	9,442	0,652	3,29	
S 17	,573				3,77
S 22	,795				2,00
S 23	,740				3,50
S 24	,606				4,14
S 39	,657				3,46
S 47	,514				2,87
F3: Sosyalleşme	2,176	7,503	0,982	3,35	
S 42	,930				3,37
S 43	,934				3,33
F4: Fiziksel imkan	1,878	6,476	0,668	3,43	
S 35	,734				3,62
S 36	,609				2,83
S 45	,777				3,85
F5: Motivasyon	1,447	4,989	0,688	2,66	
S 21	,627				3,12
S 34	,490				2,11
S 37	,768				2,77
F6: Yenilik	1,434	4,945	0,533	2,98	
S 41	,531				3,59
S 46	,785				2,37
F7: Saygın bulma	1,299	4,480	0,497	2,99	
S 32	,768				2,70
S 38	,589				2,71
S 44	,520				3,56
F8: Çağdaş	1,094	3,771	0,65	2,82	
S 18	,839				3,26
S 19	,405				2,38
Açıklanan toplam varyans (%)			74,151		

Tablo 7: Öğretim Elemanlarının Uzaktan Muhasebe Eğitimine Yönelik Tutumlarına Ait Faktör Analizi

Uzaktan muhasebe eğitimine bakış	Faktör Yüğü	Eigenvalue	Varyans (%)	α	Ortalama
<i>F1: Güven</i>		5,730	57,304	0,923	3,35
Alınan diplomalar saygındır	,921				3,42
Daha fazla kaynak ayrılmalı	,896				3,38
Daha fazla zaman ayrılmalı	,878				3,62
Nitelikli sonuçlar alınabilir	,779				3,00
<i>F2:Yenilikçilik</i>		1,686	16,856	0,860	3,15
Heyecan uyandırıyor	,847				3,13
Zevk verir	,849				3,43
Çalışmalar desteklenmelidir	,744				3,41
Geleneksel eğitim kadar etkilidir	,699				2,50
Araştırma ve yayınları izlemek zevk verir	,758				3,43
Kontrol kolaydır	,809				3,03
Açıklanan toplam varyans (%)			74,160		

Tablo 8: Uzaktan Eğitime Yönelik Düşünceler

1=kesinlikle katılmıyorum – 5=kesinlikle katılıyorum	Ort.	Standart Sapma
Uzaktan eğitimi çok çağdaş bir yöntem olarak görüyorum	3,78	1,02
Uzaktan eğitimle ilgili araştırma ve yayınları izlemekten zevk alırım.	3,27	,79
Uzaktan eğitim bir eğitim yöntemi olarak geleneksel eğitim kadar etkilidir.	2,38	1,01
Uzaktan eğitim konusundaki faaliyetlere harcanan zamana acıyorum.	2,23	1,03
Uzaktan eğitim insanda farklı bir heyecan uyandırıyor.	3,13	,87
Uzaktan eğitim bireylerin eğitim yoksunluğunu ortadan kaldıracak bir yaklaşımdır.	4,00	,92
Uzaktan eğitimle ilgili faaliyetler içerisinde yer almak bana büyük zevk verir.	3,50	,82
Uzaktan eğitim kitlelere ulaşmada çok büyük bir güçtür.	4,15	,88
Uzaktan eğitim uygulamalarından nitelikli sonuçlar alınabileceğinden emin değilim.	3,98	,88
Uzaktan eğitimle ilgili çalışmalar olabildiğince yaygınlaştırılmalıdır.	2,29	,89
Uzaktan eğitim kişileri bireyselliğe ittiğinden tasvip etmiyorum.	2,57	,96
Geleneksel eğitimi iyileştirmek varken uzaktan eğitime yatırım yapılması beni rahatsız ediyor.	2,56	1,02
Uzaktan eğitim için ayrılan kaynaklar geleneksel eğitimde değerlendirilmelidir	2,78	1,09
Uzaktan eğitim bana bir eğitim yaklaşımı olmaktan başka bir şey ifade etmiyor.	2,85	1,02
Uzaktan eğitim programlarını ticari buluyorum.	2,72	1,11
Uzaktan eğitimle alınan diplomaları saygın bulmuyorum	4,18	,91
İnternet uzaktan eğitim için ideal bir araçtır	2,11	,90
Uzaktan eğitimin klasik eğitimden pek farkı olmadığını düşünüyorum	3,63	,87
Uzaktan eğitim öğretim üyesi eksikliğini gidermek için kullanılabilir	3,31	,93
Uzaktan eğitim öğrenciyi sınırlandırabilir	2,77	,86
Uzaktan eğitimin öğrencilerin merakını daha canlı tutabileceğini düşünüyorum	3,17	,91
Uzaktan eğitimin öğrenci merkezli eğitim sağlayacağını düşünmüyorum	3,46	1,11
Uzaktan eğitim, eğitimde fırsat eşitliği sağlayabilir	2,94	,99
Etik ilkelerin uzaktan eğitimde daha uygulanabilir olduğunu düşünüyorum	3,59	1,02
Uzaktan eğitim yeni gelişen teknolojilerin öğrenimini kolaylaştırabilir	3,28	1,15
Uzaktan eğitim öğrencilerin sosyalleşmelerini engelleyebilir	2,66	1,03
Uzaktan eğitimde öğretmensiz öğrenmenin gerçekleşebileceğini	3,56	1,03

düşünmüyorum		
Uzaktan eğitim ile üniversiteye giremeyen öğrencilere okuma şansı verebilir.	3,85	,86
Uzaktan eğitim fiziki ortam açığını kapatmak için kullanılabilir	2,37	1,12
Uzaktan eğitim ile öğrenciler sınıf içi etkinliklerine daha fazla katılabilir	2,87	1,23

Tablo 9: Uzaktan Muhasebe Eğitimine Yönelik Düşünceler		
Uzaktan muhasebe eğitimi,	Ort.	Standart Sapma
Bende farklı bir heyecan uyandırıyor.	3,11	1,25
uygulamalarından nitelikli sonuçlar alınabileceğinden emin değilim.	3,11	1,16
ile ilgili faaliyetler içerisinde yer almak bana büyük zevk verir.	3,40	1,02
ile ilgili çalışmaları herkes desteklemelidir.	3,38	,99
Ayrılan kaynaklar geleneksel eğitimde değerlendirilmelidir	2,69	1,10
İle alınan muhasebe diplomalarını saygın bulmuyorum	2,72	1,08
konusundaki faaliyetlere harcanan zamana acıyorum	2,35	1,01
bir eğitim yöntemi olarak geleneksel eğitim kadar etkilidir.	2,50	1,04
ile ilgili araştırma ve yayınları izlemekten zevk alırım.	3,42	,94
ile ödev kontrolünün daha kolay olacağını düşünüyorum.	3,01	1,28

Tablo 9'de ankete katılan öğretim elemanlarının uzaktan muhasebe eğitimiyle ilgili düşüncelerine ait sonuçlar verilmiştir. Bu sonuçlara göre, uzaktan muhasebe eğitiminin kendilerinde heyecan uyandırdığını, uzaktan muhasebe eğitimiyle ilgili faaliyetler içinde yer almaktan, araştırma ve yayınları okumaktan zevk aldıklarını belirterek bu konuyla ilgili daha fazla kaynak tahsisi yapılması ve herkes tarafından desteklenmesi gerektiğini vurgulamış olmalarına rağmen bu yöntemin geleneksel yöntem kadar etkili olmadığını ve bu eğitimle alınan muhasebe diplomalarını saygın bulmadıklarını ifade etmişlerdir.

3.5. Çalışmanın Kısıtları ve Gelecek Çalışmalar İçin Öneriler

Her çalışmada olduğu gibi bu çalışmanın da bazı kısıtları bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi araştırmanın uygulanması düşünülen evrenden kaynaklanmaktadır. Çalışmanın kısa zamanda ve yüksek katılım sonuçlanacağı ümidiyle bütün evrene ulaşılmaya çalışılmış ve bu sebepten dolayı örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Ancak ankete cevap veren meslektaşlarımızın sayısının azlığı çalışmanın amaçlarına istenilen ölçüde ulaşılmasını engellemiştir. İkinci kısıtın anketimizin soru sayısından kaynaklandığını düşünmekteyiz. Uzun sayılabilecek anketi, yoğun bir eğitim

döneminde, cevaplayanların sayısının azlığı bunun bir göstergesi olabilir. Daha kısa bir anketin daha uygun bir zamanda uygulanması cevap verilen anket sayısını arttırılabileceği gibi bu konuda daha sağlıklı testler yapılmasına da yardımcı olabilir. Anketleri cevaplayanların pek çoğu uzaktan eğitimle alınan diplomaların saygınlığı konusunda endişelidirler. Buradan hareketle yapılacak yeni çalışmalarda saygınlığı artırıcı etkenlerin ve faaliyetlerin neler olduğu araştırılarak uzaktan eğitimden daha fazla fayda sağlamanın yolları araştırılmalıdır.

4. Sonuç

Başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere Avrupa'da oldukça fazla uygulama alanı bulan ve pek çok okulun uzun vadeli stratejik planlarında yer alan uzaktan eğitim, Türkiye'de yeterince bilinmemekte ve bu yöntemle alınan diplomalar toplum tarafından saygın bulunmamaktadır. Ülkemizde uzaktan eğitim ile ilgili yapılan çalışmalar diğer ülkelerle kıyaslandığında zayıf kalmakta ve sayısı, diğer ülkelerdeki örneklere göre az da olsa bu konuya yönelen üniversitelerimizin yeterli tanıtım çalışmaları yapmaması da bu eğitim yönteminin yeterince tanıtılmamasında etkili olmaktadır. Her yıl üniversite sınavına giren ve kazanan öğrenci sayısı ve mesleki gelişmeleri takip etmesi gereken çalışanlar göz önünde bulundurulduğunda uzaktan eğitim

ülkemiz için önemli bir eğitim yöntemi olabilir. Ancak öncelikle uzaktan eğitim ve çeşitleriyle ilgili bilgi eksikliği giderilmek suretiyle toplumdaki önyargılardan kurtulmak gerekmektedir.

Kaynakça

AACSB, (1999, Summer), AACSB issues quality guidelines amidst rapid growth of distance learning programs, http://www.aacsb.edu/publications/newsline/1999/smquality_1.html

Allen, E.I., Seaman, J., (2005) "Growing by Degrees Online Education in the United States", Southern Edition, <http://www.sloan-c.org/publications>

Albrecht, W.S., Sack, R.J., (2000), "Accounting Education: Charting The Course Through A Perilous Future (Accounting Education Series, Vol.16), Sarasota, FL: Author

Al, U., Madran, O., (2004), "Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemleri: Sahip Olması Gereken Özellikler ve Standartlar", Bilgi Dünyası, 5(2): 259-271

Baer,W.S., "Will The Internet Transform Higher Education?", www.aspeninst.org/dir/polpro/CSP/IIS/98/98.html

Barker, R.T., Holley, C.L., (1996), "Interactive Distance Learning: Perspective And Thoughts", Business Communication Quarterly, 59(4), s. 88-97

Bayazıtılı, E., Çelik, O., (2004), "Muhasebe Eğitiminin Kalitesinin Artırılmasında İlk Adım: Yükseköğretim Kurumlarında Muhasebe Eğitiminin Etkinliğinin Analizi", XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Antalya

Bilginöglü, Fahir, (1996), İşletmelerde Maliyet-Karın Planlanması ve Kontrolü (Mühendisler İçin), İstanbul Üniv. İşletme Fakültesi Yayın No:265

Bodner, George H., William S. Hopwood, (1993), Accounting Information Systems, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, s.2.

Brown, John Seely, Paul Duguid, (1996), "Universities in the Digital Age", Change, July/August, 11-19

Burke, J.A., (2001), "Collaborative Accounting Problem Solving Via Group Support Systems In A Face-to-Face Versus Distant Learning Environment", Information Technology, Learning and Performance Journal, Vol. 19, No:2

Büyüköztürk, Şener, Veri Analizi El Kitabı, 2. Baskı, Pegem Yayıncılık, 2002

Chen, DeRen, Wen Ying Guo, (2005), "Distance Learning In China 1", International Journal of Distance Education Technologies, 3(4), 1(5), October-December

D.Bac, Aad, (2000), "Muhasebe Mesleğinde Uzmanlaşma", Gelecek Yüzyılda Muhasebe Eğitimi, TÜRMOB Yayınları, No:139, Ankara

Ebersole, S., (1997), "Cognitive issues in the design and implementation of interactive hypermedia: implications for authoring WWW sites", Interpersonal Computing and Technology, 5, 19-36.

Ellis, Timothy J., (1999), "Computer-Supported, Time ad Place Independent Distance Education for Adult Learners: A Demonstration Project in Teaching Financial Accounting Via the Internet", Doktora Tezi, School of Computer and Information Sciences Nova Southeastern University

George H. Bodner ve William S. Hopwood, (1993), Accounting Information Systems, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, s.2.

Harper, B., Wright, R., (2000), "Who benefits from virtuality?", Computers & Education 34, 163-176

Horzum, M.B., (2003), "Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Görev Yapan Öğretim Elemanlarının İnternet Destekli Eğitime Yönelik Düşünceleri", Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:6

İşman, Aytekin, M.Durdu Karşı, H.Basri Gündüz, (2002), "Uzaktan Eğitimin Yönetimi: Bir Model Önerisi", Uluslararası Katılımlı Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu, Eskişehir, 23-25 Mayıs 2002.

İşman, Aytekin, (1998), Uzaktan Eğitim, Değişim Yayınları

James C. TAYLOR, (2001), "The Future of Learning-Learning for the Future: Shaping the Transition", Openpraxis, Volume 2, Table 1, p.21

Kalmış, H., Yılmaz, B.B., (2004), "Lisans Seviyesindeki Muhasebe Eğitiminin Mevcut Durumu ve Geliştirilmesi İçin Yapılması Gereken Geliştirmeler", XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü

Karasar, Şahin, (2004), "Eğitimde Yeni İletişim Teknolojileri -İnternet ve Sanal Yüksek Eğitim", The Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET, October 2004 ISSN: 1303-6521 volume 3 Issue 4 Article 16

Kulik, C. L. C., Kulik, J.A., (1991), "Effectiveness of computer based instruction: an updated analysis", Computersin Human Behaviour, 7 (1-2), 17-94

Motiwalla, L., Tello, S., (2000), "Distance Learning on the Internet: An Exploratory Study", The Internet and Higher Education, Vol 2(4), pp 253-264

Muşan, Can Şımga, Nazlı Hoşal Akman, (2004), "Muhasebe Eğitiminde Öğretim ve Öğrenim Yöntemleri ile Ders Başarısı Arasındaki İlişki: Pilot Çalışma", Türkiye XXIII. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Tekirova

Nakip, Mahir., Pazarlama Araştırmaları Teknikleri ve (SPSS Destekli) Uygulamalar, Birinci Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2003.

Nunnally, Jum C. Psychometric Theory. New York: McGraw-Hill, 1967.

Smith, C. D., (1999), "Using email for teaching", Computers & Education 33, 15-25

Sutherland, R., Facer, K., Furlong, R., Furlong, J., (2000), "A new environment for education? The computer in the home", Computers & Education 34, 195-212.

Süer, İ., Kaya, Z., Bülbül, H. İ., Karaçanta, H., Koç, Z., Çetin, Ş., (2005), "Gazi Üniversitesi'nin Uzaktan Eğitim Potansiyeli", The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET January, ISSN: 1303-6521, volume 4, Issue 1, Article 14

Valcke, M., (2001), Models for web-based education: have we forgotten lessons learned. Virtual University? Educational Environments of the Future (Edited by Henke J. Van der Molen. Portland Press Ltd, London